



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...**

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

**Bartoli, Daniello**

**Lvgdvni, 1670**

79. Impedim. conversioni Sinarum obstantia, illorum vitia.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-10757**

subiectos, imperio regebat, vt damnata quam profitebatur exitiabili & falsa, saluiferam, & veram amplecteretur Christi legem; sub hæc tota cum aula ipsique feminis, multisque Principum Imperatorem Mangu Christo nomen dedisse; ab Episcopo Aytonis Cancellario facris vndis ablutos; Aytonem mox in suam Armeniam remeasse; nec subdit historia cæptone in Sinis operi succidaneam manum admouerit. Sed in vltimis saltem ad aquilonem Prouinciis vbi est Aytonis celebratissima Cambalu, Christi fidem tam felicibus natam principiis fuisse vbertim propagatam, confirmare videntur quæ recolo ex scriptis Matthæi Ricci. Paucis ab hinc annis comperimus, inquit: fuisse hic olim Christianos (& scribebat ex ipsa in qua tunc degebat Cambalu) maximè in his ad Septemtrionem Prouinciis; nuncupabantur *Adoratores Crucis*, crescebant tam grandi familiarum numero, literarum & armorum laude vt ante annos sexaginta Sinis fierent suspecti; dolo fortassis Mahometanorum. Sinis ergo cautè parantibus illos inuadere, omnes sacrilegis latebris fidem prestere Christianam, alij alcorannum, alij Mahometem, Iudaismum non pauci, magna pars idola professi sunt; sacræ illorum ædes simulachris dicatæ; illorum nepotes etsi crucis figura cibum porumque muniant, ritus eius nec sciunt, nec audent edere rationem, quin imo præ metu ex iis veteribus negant se fuisse prognatos, cum tamen ex ore, ac lineamentis clarè arguantur nequaquam origine Sinenses esse: scire mihi non licuit quibus aut literis, aut imaginibus vrantur, duntaxat vidi apud antiquarium mercatorem, sat factam fabrè campanulam æream, supra quam extabat ædiculæ sacræ effigies, crux huius pro foribus recta; tintinabuli ora, Græcis Characteribus inarabatur multis; Christianis illis indidere Sinæ vocabulum, cuius planè me latet notio Hocihocos, appellant, & addunt literam quæ denarium numerum exprimit, estque apud Sinas perfectæ crux quantum crucis & vsu carent, & nomine. Isaios eosdem, hoc est, Iesuitas & Terzaios Mahometani dicunt, narrabatque mihi Armenus à Persis consueuisse iisdem nominibus Armenos compellari, ex quo fortè non leuis ducatur coniectura illos ex Armenia profectos. ] Hæc P. Matthæus Riccius anno huius seculi quinto compererat; Ego nihil hætenus aliud ex veteribus Sinarum monumentis eruere potui, de iacta non semel, inter illos latis prouentibus, & miserè adeo, non semel obruta Euangelij semente, vt ne fibra quidem postremis hisce temporibus superesset. Calamitatis huius tantæ inuestiganda nunc est infelix causa, non vt constet modo quò referendæ sint ruinæ Christianissimi illius imperij; sed quantæ in præsens pertumpendæ fuerint difficultates ad eas instaurandas, & in posterum prohibendas. Cum enim Sinarum idem sit, & Literatorum imperium, abundetque ingeniis excellentibus, & doctis; superstitiosum, nihil aut impium suo pte instinctu olentibus, necesse est in iis, mentis bene cultæ optimam comparisonem, prauitate animi superari, obruique peruersitate voluntatis: accedit illa  
publici

79.  
Impedim.  
conuersioni  
Sinarum ob-  
stantia, illo-  
rum vitia.

publici ratio pro qua suos etiam in Reges audent; extraneos habent pro hostibus, utque nihil externum nisi ægerrimè admittunt, maximè in religione, ita nihil retinent etiam leuiter, & inaniter suspectum.

Harum priorem causarum omisi cum de institutis Sinarum agerem, quòd eorum per se spectandam præstantiam & vtilitatem haberem dumtaxat propositam; cui si pari morum, & rei politicæ cura insisteret sapientissima ratio, orbi vniuerso spectaculum foret admirationis. At enim mores apud illam ciuilitati ancillantur; virtutis speciem ambiunt ad dignitatem personæ quam sustinent (de literatis loquor) ut regni patres, & arbitri constanter obseruentur; odere ipsam spernuntque virtutem. Hoc porro quod solum prætexunt adumbratæ ad oculum virtutis filo prætenui, cum indomitas suas inhibere cupiditates non valeant, non possunt ea quin sæpiùs abrupto illo erumpant in scelera, & scissorem adspontent in præceps: quædam præterea vitiorum portenta vlti promiscuo etiam illorum qui probi audiunt, in naturam conuersa, impunè volitant, & grassantur. In quibus principem locum tenet adeo impotens & immanis libido, ut in eas turpitudines deformetur quas etiam barbari flammis damnant. Sinas verò qui solos nasci homines se putant tam longè hic omnis destituit ratio, ut sint brutis quibusvis fœdiores, quam fortè ab iis veluti Magistris insaniam Iapones duxerint, qui pestis eiusdem rabie laborant. Facile omninò inducor ut credam Sinas olim Tartaris in prædam, nunc ante annos decem fuisse traditos in præmium honestatis, & beneficium fidei sacrosanctæ, ut obsecnitate illa quam ferro & igni insectantur, purgatos Sinas, diuini spiritus capaces efficerent. Vicos enim integros implebat illa fœx iuuenum aut ab se vltro, aut inopia parentum, & auaritia Mangonum, libidini publicæ destinata. Estque item hæc Sinensum inopum licita, & continua improbitas, cuius ut filios, vilius quàm porcos mancipent, obsequio quolibet, siue flagitio vel occupandos vel sceleratissimè petendos. Neque verò id vnam Sinarum leges tantis laudibus decantatæ concedunt parentibus in proles nefarium, & impium, verum etiam ut vitam iis præcipiant quam fore prospiciunt in summa egestate, & seruitute miserissimam, quod aggrediuntur procliuius qui putant exutas corpore animas quærendo, inuenturas alicubi fortunatius corpus cui sese insinuent, ut in Literati cuiuspiam, aut locupletis grauida vxore, vnde alteram trahant vitam in omni genere felicem. Feminarum autem vulgati pudoris, etiam magnam partem matris lenonibus prostant quibusdam in vrbibus millia quadraginta, quamvis numerum vxorum nihil cuique definiat, nisi eas alendi penuria. His voluptatibus lutulentis à puero ferè cum imputruerint, clarum est iis quàm acerbis ad mentem veniat, imò & ad aures de Christiana honestate sermo, quem aliarum quoque nationum minus soluta intemperantia ægerrimè excipit. Cum iis indicitur vitum vna vxor-

re contentum esse oportere; Sinæ autem propterea exhorrent quod magnæ ducant infelicitati carere filiis, seque hoc nomine tanquam iure naturæ in multas vxores diuidant, quo earum saltē ex aliqua prolem tollant. Accedant his infamibus studiis, sensuum reliquorum emaculatæ illecebræ, Mandarinorum nemo quotidie manē foras prodit, nisi comptiori, molliori, delibutiori munditie, & ornatu curatus. quàm quævis apud nos sponsa cum domum ducitur, nec putat horas colendi corporis malè collocatas, si alienos oculos curioso sui spectaculo iucundè pascat. Omitto quæ pridem attrigi palatia & hortos, & omnes in iis delicias quæcumque possunt ab natura, vel arte suggerij, fontibus, lacubus, Eurippis, florum, & fructuum verè perpetuo, luxuriosis & prolis ad ebrietatem conuiniis, quæ si defuerit parum videtur vocanti amico satisfactum, & hanc eo vsque sibi dedecori non vertunt Sacrosancti illi Magistratus, qui diuinitatem quandam sobrij præferunt, vt per medium populum ebrij, super hominum capita reportentur domam dilabanti huc illuc capite, & esculentis vomitibus descædati. Hæc morum inter Sinas effrænis licentia, & Epicurismus, idēque temperantiæ Christianæ, vel inducendæ ingens obex, vel dirus expellendæ fomes. Sed huic planè opposita ratio, conuersioni obstitit feminarum, scrupulosa illa fratrum quoque ipsorum ab oculis earum custodia, & mortalium omnium foris domique vetitus aspectus, qui partem Sinarum mediam sacræ subducit Prædicationi. Deinceps tamen subinde occurrer, qua supra spem omnem indultia Patres Societatis has difficultates superarint, nempe illarum parentes, & maritos Christianis imbutos disciplinis adhibendo ad instituendas in eadem fide filias, & vxores, atque ad eò cum euinci aliud non potest baptizandas. Restant alia duo impedimenta fidei, regno communia. Vnum simulandi & dissimulandi ars tam perpetua vt non prius verba incipiant quam mendacia formare, nec Sinarum inter se consuetudo aliud sit quàm mutus inuicem deludendi ludus. Esto ficti falsique conuincantur palam, probro id nemini, ne optimatibus quidem datur. Verba vt nummum arbitrantur cuius adulterini vsus publico commodo indulgetur; qui pro legitimo & qualis videtur illum admiserit, non decipitur ab alio, sed ipse se fallit. Iam circumuepire alium cum ad rem tuam facit solertia est, cuius vtrunque larga conceditur capiturque vicissim venia, nec sunt vultus à linguis dissimiles, facus omnia, & laruæ: quare illic miseri externi, tunc solum deprehendunt cui credidisse debuerint, cum seipsis ex rebus deprehensos, & lufos sentiunt. Profitentur nihilo seciùs, fidelitatem Sinenfes mirant, seruantque nonnulli etiam mercatores, sed ij tam pauci, vt in reliquorum infinita colluue haudquaquam appareant. Secundum profeminandæ fidei obstaculum superstitio efficit quæ ipso ab Rege ad postremum quemlibet mendicorum, regnum inuoluit vniuersum: nihil quantumvis leuè inconsultis maleficis, diuinis, & sæpè dæmonibus quos pas-

sum

sim familiares habent mouetur; mittuntur sortes, momenta numerantur, obseruantur puncta situsque locorum bene augurata, tam puerilibus, & infinitis minutiis, vt mirum sit homines tam cordatos & ingeniosos tantum anilibus iis nugis infatuari potuisse: de inspectore omnium & Rectore, mentio nusquam vlla; ne cogitatio quidem consilij, & prouidentiae in inferiora: fortunae, fato, priuatae industriae, benignis influxibus certorum casuum omnia tribuantur.

His nihilominus multisque aliis Sinarum vitiis quibus dense progressus Euangelij praeccludunt, via vi spiritus diuini qua suos Christus operarios obarmat per quaeuis ardua fieri poterat, sylvaque illa immanium scelerum fulis vt olim caelo decinerari flammis, si patuisset ad illos aditus. At huic suarum rationum periculo praecauens caco-dæmon, Sinis metus iniecit imperij sui amore insano Zelotypos, odiisque aduersus externos insanabilibus incensos (maximè postquam Europa ingentibus animis, transuerso Oceano vltimū adijt Orientem) ne quo commercij aditu penetraret se vna Christi lex in regni viscera, & ab eius Ministris porrigeretur latius in gentem rationis admodum capacem: hinc leges in externos barbarae, capitales poenae, sempiterni carceris ærumnae, si vel audax cupido, vel ineuitabilis tempestas in regni littus eos coniecerit. Persuasit Sinis, fidei sacrae hostis, inuituros regni possessionem extrarios, si vel pedem in illud mitterent, potissimum verò si religiones secum intulissent ab auitis & patriis diuersas; reuocauit iis memoriam cladum quas seruabant suis annalibus consignatas, vt si vellent eas cauere posteris, nouas sectas, etiam domesticas cauerent, quae regnum factionibus lacerassent, ipsisque Regibus creassent periculum; essentque grauius fauiturae si Magistros & Duces sectarentur extraneos, qui regnum ingressi, nationum suarum armis ingressum in illud pararent. Militabat his dæmonum artibus contemptus externorum, quos praese pingunt, habentque Sinæ vt monstrosas, & viles bestias.

Verum enim verò hæc tam Zelotypa odia, suspiciones tam lubricas, & contemptus aded probrosos peruenit Lusitanus, primusque ab Sinis in gratiam, post domum quoque admissus est; conciliator vtriusque, idem vtrunque qui amicitias vbique gentium sociat, & dissociat quærit, & famas. Ostendere se Lusitani ad eas insulas quæ Sinas ab ortu meridie cingunt, cum Gaulo Regio ad pugnam si opus; si fas ad commercia eximie instructo; explicuere Sinis pretiosam, & peregrinam gazam quam vexerant; aurumque numeratò censendum venalibus sericis quæ poscebant ad nauis integræ iustum onus, Hanc asfulgentium luctorum gratam lucem, retortis oculis non refugit Cechianensis ad ortum Mandarinus; nec ad austrum Cantonien-sis; gratulantur aduentum Lusitanis; modum excogitant quo regni legibus integris, compendiosam occasionem non corrumpant; decernunt externis fore liberum suas merces, & pecunias in urbem inferre; pernocta

80.  
Primus in  
Sinis Lus-  
itan. ingres-  
sus.